

Flexiblare regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto

December 2023

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	4
3	Bakgrund och gällande rätt	7
3.1	Avdrag för framtida pension	7
3.2	Pensionssparkonto (IPS).....	8
3.3	Pensionsgruppen.....	8
4	Flexiblare regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto.....	8
5	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	11
6	Konsekvensanalys.....	12
6.1	Syfte och alternativa lösningar	12
6.2	Offentligfinansiella effekter	13
6.3	Effekter för individer.....	13
6.4	Effekter för sysselsättning.....	14
6.5	Effekter för företag, kommuner och regioner.....	15
6.6	Fördelningseffekter och effekter för den ekonomiska jämförelsen mellan kvinnor och män	15
6.7	Effekter för myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna	16
6.8	Förslaget förenlighet med EU-rätten	16
6.9	Övriga effekter	16
7	Författningskommentar.....	16
7.1	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	16

1 Sammanfattning

Sparande till pension är i vissa avseenden skattemässigt gynnat och därför finns det särskilda krav uppställda för att säkerställa pensioneringssyftet. Ett sådant krav är den s.k. femårsregeln som innebär att kapitalet i en pensionsförsäkring eller på ett pensionssparkonto, som ska betalas ut när den försäkrade har uppnått en viss ålder, inte får betalas ut under en kortare tid än fem år. Pensionen ska under de första fem åren betalas ut med samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande belopp. Femårsregeln har tolkats så att det inte går att avbryta pensionsutbetalningarna under de första fem åren efter att pensionen har börjat betalas ut.

I promemorian lämnas förslag som innebär att det under de första fem åren ska vara möjligt att göra uppehåll i en påbörjad utbetalning av pension och även att ändra utbetalningstiden efter att den har påbörjats. Femårsregeln föreslås därför kompletteras med bestämmelser som anger hur kommande utbetalningar ska göras om den försäkrade gör ett sådant uppehåll. Det lämnas även förslag hur utbetalningstiden ska bestämmas om den försäkrade vill ändra utbetalningstiden efter det att utbetalning har påbörjats. Genom dessa tillägg blir det tydligt att femårsregeln inte hindrar att den försäkrade gör uppehåll i pensionsutbetalningen eller ändrar utbetalningstiden under de första fem åren. Syftet med de föreslagna ändringarna är att möjliggöra en mer flexibel pensionering.

Motsvarande ändringar föreslås även för utbetalning från pensionssparkonto (IPS).

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

2 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹
dels att 58 kap. 11 och 25 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 58 kap. 11 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

58 kap.

11 §

Ålderspension får inte betalas ut under kortare tid än fem år. Om utbetalningarna ska upphöra när den försäkrade fyller 65 år, får pensionen dock inte betalas ut under kortare tid än tre år. Pensionen ska under de första fem åren betalas ut med samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande belopp. Pensionen ska upphöra när den försäkrade dör, även om den bestämda utbetalningstiden inte har löpt ut.

Ålderspension får inte betalas ut under kortare tid än fem år. Om utbetalningarna ska upphöra när den försäkrade fyller 65 år, får pensionen dock inte betalas ut under kortare tid än tre år. *Varje utbetalning av pensionen under de första fem åren ska göras med samma eller med stigande belopp.*

Om den försäkrade under de första fem åren gör ett eller flera uppehåll med utbetalningarna ska tiden förlängas i motsvarande mån. Varje utbetalning av pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden ska göras med samma belopp som den sista utbetalningen före uppehållet eller med stigande belopp.

Om den försäkrade under de första fem åren ändrar utbetalningstiden ska pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden efter omräkning betalas ut med samma belopp som den första utbetalningen efter ändringen eller med stigande belopp. Utbetalningstiden får inte ändras så att den sammanlagda tiden blir kortare än fem år.

Pensionen ska upphöra när den försäkrade dör, även om den

bestämda utbetalningstiden inte har löpt ut.

11 a §

För sådan ålderspension enligt allmän pensionsplan som ska upphöra under den försäkrades livstid gäller, i stället för vad som sägs i 11 §, det som anges i planen. Vad som avses med allmän pensionsplan framgår av 20 §.

25 §

Ålderspension får inte betalas ut under kortare tid än fem år. Om pensionssparavtalet ska upphöra när pensionsspararen fyller 65 år, får pensionen dock inte betalas ut under kortare tid än tre år. Pensionen ska under de första fem åren betalas ut med samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande belopp. Pensionen ska upphöra när pensionsspararen dör, även om den bestämda utbetalningstiden inte har löpt ut.

Ålderspension får inte betalas ut under kortare tid än fem år. Om pensionssparavtalet ska upphöra när pensionsspararen fyller 65 år, får pensionen dock inte betalas ut under kortare tid än tre år. Varje utbetalning av pensionen under de första fem åren ska göras med samma eller med stigande belopp.

Om pensionsspararen under de första fem åren gör ett eller flera uppehåll med utbetalningarna ska tiden förlängas i motsvarande mån. Varje utbetalning av pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden ska göras med samma belopp som den sista utbetalningen före uppehållet eller med stigande belopp.

Om pensionsspararen under de första fem åren ändrar utbetalningstiden ska pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden efter omräkning betalas ut med samma belopp som den första utbetalningen efter ändringen eller med stigande belopp. Utbetalningstiden får inte ändras så att den sammanlagda tiden blir kortare än fem år.

Pensionen ska upphöra när pensionsspararen dör, även om den bestämda utbetalningstiden inte har löpt ut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

3 Bakgrund och gällande rätt

3.1 Avdrag för framtida pension

Avdragsrätten för pensioner som betalas ut av arbetsgivaren följer av allmänna bestämmelser i inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL. Om vissa förutsättningar är uppfyllda kan en arbetsgivare få avdrag för kostnader för att trygga framtida pensionsutgifter redan i takt med att pensionen tjänas in. Arbetsgivares avdragsrätt för sådana kostnader regleras i 28 kap. IL.

Reglerna om avdrag för tryggande av pension bygger på principen att endast kostnader som tillgodoser ett egentligt och varaktigt pensionsbehov och som är rimliga ska vara avdragsgilla. Kravet på pensioneringssyfte uttrycks inte direkt i lagtexten utan återspeglas i stället i kvalitativa och kvantitativa villkor som måste uppfyllas för att avdrag ska medges. Tryggande inom dessa ramar och villkor faller inom ett skattegynnade område genom att kostnaderna är avdragsgilla för arbetsgivaren och förmånen skattefria för arbetstagaren. Arbetstagaren beskattas således inte förrän pensionen betalas ut. Vidare beskattas avkastningen på pensionskapitalet lägre än annan avkastning på kapital, och i stället för socialavgifter tas särskild löneskatt ut på tryggnadskostnaderna.

De kvalitativa villkoren anges i 58 kap. IL där livförsäkringar delas in i två huvudgrupper, pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar. De kvalitativa villkoren tar sikte på själva pensionsutfästelsen och omfattar all pension. Villkoren för en pensionsförsäkring blir därmed gällande oavsett vilken tryggnadsform arbetsgivaren väljer. Villkoren tar främst sikte på utformningen av de förmåner som utfästelsen får omfatta, dvs. ålderspension, sjukpension och efterlevandepension. De kvalitativa villkoren tar även sikte på inlåsnings av pensionskapitalet (begränsningar i förfoganderätten).

Vissa formkrav ställs upp, som t.ex. att ålderspension normalt inte får börja betalas ut före 55 års ålder. Vidare måste ålderspension som inte upphör före 65 års ålder betalas ut under minst fem år och under de första fem åren med samma belopp vid varje utbetalningstillfälle eller med stigande belopp (den s.k. femårsregeln). Pensionen ska upphöra när den försäkrade dör även om avtalad utbetalningstid inte löpt ut. Efterlevandepension får betalas ut så länge den efterlevande lever. Femårsregeln gäller även för efterlevandepension. Ett villkor motsvarande femårsregeln ska, liksom övriga kvalitativa villkor, tas in i försäkringsavtalet.

Syftet med förbudet mot att sänka utbetalningarna under den inledande femårsperioden är att pensionsutbetalningarna ska fördelas så att de tillgodoser ett varaktigt pensioneringsbehov och att avdrag inte ska kunna medges för en försäkring utan pensionssyfte som i praktiken fungerar som en kapitalförsäkring (jfr prop. 1950:93 s. 171, prop. 1975/76:31 s. 119 och prop. 1989/90:34 s. 57). Förbudet att sänka pensionsbeloppet under de första fem åren omöjliggör att ett stort belopp betalas ut initialt och därefter endast obetydliga belopp löpande under fem år. Femårsregeln utgör även ett hinder för att avbryta pensionsutbetalningarna under de första fem åren.

Samtliga kvalitativa villkor måste vara uppfyllda för att en försäkring ska anses utgöra en pensionsförsäkring i skattehänseende. Det gäller

oavsett om det är en privat pensionsförsäkring eller en tjänstepensionsförsäkring. Om något av de kvalitativa villkoren vid avtalets ingående inte är uppfyllt är livförsäkringen i skattehänseende att anse som en kapitalförsäkring. Premier för en kapitalförsäkring är inte avdragsgilla.

3.2 Pensionssparkonto (IPS)

Bestämmelser om pensionssparkonto finns i 58 kap. 21–33 §§ IL. Ett pensionssparkonto är ett sådant konto som avses i 1 kap. 2 § lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande och som uppfyller de villkor som uppställs i inkomstskattelagen. Ett pensionssparkonto är ett sparande utan försäkringsinslag och kontohavaren kallas därför för pensionssparare.

För utbetalningar från pensionssparkonto gäller motsvarande regler som för pensionsförsäkring, se 58 kap. 23–25 §§ IL

3.3 Pensionsgruppen

Pensionsgruppen är en blocköverskridande arbetsgrupp som består av företrädare för samtliga riksdagspartier. Pensionsgruppens uppgift är att värna pensionsöverenskommelsen och att vårda pensionsreformen och dess grundläggande principer. Pensionsgruppen ska samråda om frågor som gäller pensionsreformen och vid behov ta initiativ till justeringar i pensionssystemet.

Den 26 oktober 2023 kom Pensionsgruppen överens om att genomföra en översyn med målet om ett mer flexibelt uttag av tjänstepensionen. Det bygger på Pensionsgruppens överenskommelse från 2017 om översyn av avdragsreglerna för tjänstepension, om möjligheten att göra uppehåll i pensionsutbetalningarna och förlänga utbetalningstiden efter att pension börjat betalas ut.

4 Flexiblare regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto

Promemorians förslag: Pensionsförsäkringar och pensionssparkonton som avser ålderspension ska kunna förenas med villkor om att det under de första fem åren är möjligt att göra uppehåll med utbetalningarna och att ändra utbetalningsperioden efter att den har påbörjats.

Om uppehåll görs i en påbörjad utbetalning under de första fem åren ska utbetalningstiden förlängas med den tid som uppehållet varar. När utbetalningen fortsätter efter uppehållet ska den göras med samma eller stigande belopp jämfört med den sista utbetalningen före uppehållet.

Om utbetalningstiden ändras under de första fem åren ska kommande utbetalningar, under den tid som kvarstår av femårsperioden, göras med samma belopp som den första utbetalningen efter ändringen eller med stigande belopp. Utbetalningstiden får inte ändras så att den sammanlagt blir kortare än fem år.

Motsvarande ska gälla för utbetalningar från ett pensionssparkonto.

Skälen för promemorians förslag: Med ålderspension avses i denna promemoria utbetalning av belopp från en pensionsförsäkring enligt 58 kap. 6 § 1 inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL och från ett pensionssparkonto enligt 58 kap. 23 § 1 IL. Det är sådana utbetalningar som görs till den försäkrade eller pensionsspararen när denne uppnått en viss ålder. Det är således inte fråga om pension som betalas från det allmänna, utan från en pensionsförsäkring som den försäkrade antingen fått genom sin anställning (tjänstepension) eller sparat till på egen hand eller från ett pensionssparkonto där pensionsspararen har sparat till pensionen. Bestämmelser om uttag av allmän ålderspension finns i 56 kap. socialförsäkringsbalken.

Ålderspension från en pensionsförsäkring eller ett pensionssparkonto kan betalas ut så länge den försäkrade eller pensionsspararen lever (livsvarig ålderspension). Den kan också betalas ut under en viss tid (temporär ålderspension). Ålderspension som inte upphör före 65 års ålder måste betalas ut under minst fem år och under de första fem åren med samma eller stigande belopp vid varje utbetalningstillfälle (den s.k. femårsregeln). Om pensionen ska upphöra vid 65 års ålder får den dock betalas ut under minst tre år. Syftet med villkoren är att säkerställa kopplingen till pension och att utbetalningarna tillgodoser ett varaktigt behov av pension. Femårsregeln har tolkats så att det inte går att avbryta pensionsutbetalningarna under de första fem åren efter att pensionen har börjat betalas ut.

Arbetsmarknaden har förändrats genom åren och det har även pensionssystemet. Dagens pensionärer kan välja hur stor del av den allmänna pensionen som ska betalas ut varje månad (valet står mellan utbetalning av hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels pension). Det går även att helt göra uppehåll i utbetalningarna. Allt fler vill också ha möjligheten att välja mera flexibla lösningar när det gäller att ta ut sin ålderspension.

Det är fördelaktigt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv att individer som vill och kan yrkesarbeta ges möjligheten att göra det. Det gäller även för individer som uppnått den ålder då det är möjligt att ta ut pension och även om arbetet sker i mindre omfattning än heltid. Med hänsyn till samhällsutvecklingen och i syfte att öka möjligheterna att växla mellan arbetsliv och pension bör villkoren för utbetalning av ålderspension justeras så att de bättre återspeglar dagens behov av en mindre rigid och mer individanpassad pensionering.

Det bör vara möjligt att under de första fem åren av en pågående pensionsutbetalning göra ett eller flera uppehåll med utbetalningarna. Ett skäl till ett sådant uppehåll i utbetalningarna kan t.ex. vara ett önskemål om att återuppta ett förvärvsarbete under utbetalningstiden, vilket tillfälligt minskar behovet av pension. För att säkerställa periodiciteten i utbetalningarna bör det dock fortfarande ställas krav på samma eller

stigande belopp under den tid som kvarstår av femårsperioden efter uppehållet. Pensionen kan således inte heller efter den nu föreslagna ändringen betalas ut som ett engångsbelopp under de första fem åren. Efter ett uppehåll i utbetalningen bör pensionen, under den tid som återstår av femårsperioden, betalas ut med samma eller stigande belopp jämfört med den senaste utbetalningen före uppehållet.

Det bör också vara möjligt att under de första fem åren ändra utbetalningstiden efter det att utbetalning har påbörjats. Det kan både vara fråga om att förlänga eller förkorta en tidigare bestämd utbetalningstid. När utbetalningstiden ändras kommer livförsäkringsföretaget att göra en ny beräkning av utbetalningarnas storlek utifrån den nya tiden. En förlängd tid innebär mindre utbetalningsbelopp och en förkortad tid innebär högre. Efter en ändring bör villkoret om att utbetalning ska göras med samma eller med stigande belopp under de första fem åren bedömas med hänsyn till den första utbetalningen efter ändringen.

Följande exempel kan illustrera tillämpningen.

Anta att en försäkrad har bestämt att tjänstepensionen ska betalas ut under fem år. Kapitalet i pensionsförsäkringen uppgår till 300 000 kronor vilket ger en månatlig utbetalning om 5 000 kronor. Efter tre år vill den försäkrade ändra utbetalningstiden till sammanlagt tio år. När ändringen görs finns det 120 000 kronor kvar i pensionsförsäkringen. Den kvarvarande utbetalningstiden är sju år vilket efter omräkning ger en ny månatlig utbetalning på högst 1 428 kronor. Under de två år som är kvar av femårsperioden måste utbetalning göras med samma eller med stigande belopp i förhållande till storleken som bestäms för den första utbetalningen. Om utbetalningen ska göras med stigande belopp måste den första utbetalningen efter ändringen vara lägre än den månatliga framräknade utbetalningen.

Anta att det i stället var tvärtom, dvs. att den försäkrade initialt ville ha sin tjänstepension utbetald under tio år men efter tre år ändrar sig till en utbetalningstid om fem år. Med ett kapital på 300 000 kronor blir den månatliga utbetalningen under tio år 2 500 kronor. Efter tre års utbetalningar finns det 210 000 kronor kvar i pensionsförsäkringen. När den försäkrade ändrar utbetalningstid till fem år leder omräkningen till en ny månatlig utbetalning om minst 8 750 kronor. Det blir då detta belopp som villkoret om samma eller stigande belopp får förhålla sig till under de två år som återstår av femårsperioden.

Förslaget innebär således att villkoret om att utbetalning ska ske med samma eller med stigande belopp under de första fem åren kommer att urholkas något. I de fall när utbetalningstiden förlängs kommer det utbetalade beloppet sannolikt att vara lägre efter ändringen än före. Om det ska vara möjligt att ändra utbetalningstiden under de första fem åren måste det accepteras. Hela syftet med en längre eller kortare utbetalningstid av t.ex. tjänstepension är att fördela utbetalningen av en given summa sparade medel över en annan tidsperiod. Det medför med nödvändighet att den löpande utbetalningen sker med högre eller lägre belopp. Det kan också påpekas att ändringen inte kan medföra en utbetalningstid som inte varit tillåten att välja från början, eftersom den inte kan leda till en kortare utbetalningstid än fem år.

Motsvarande villkor finns även för utbetalningar från pensionssparkonto. Pensionssparkonto är ett bundet långsiktigt

pensionssparande utan försäkringsinslag (IPS, individuellt pensionssparande). De föreslagna möjligheterna till ökad flexibilitet vid utbetalning av pension från en pensionsförsäkring bör också gälla för pensionssparkonto.

Det finns även motsvarande krav på utbetalningstiden vid utbetalning av efterlevandepension som vid utbetalning av ålderspension. Bedömningen är dock att det inte finns samma skäl att införa en ökad flexibilitet vid utbetalning av efterlevandepension. Efterlevandepension får bara betalas ut till make, sambo eller barn till den försäkrade eller till dennes make eller sambo och påverkar inte utbetalningsmottagarens möjlighet att delta i arbetslivet.

Avslutningsvis bör det framhållas att de föreslagna ändringarna inte innebär att det införs några nya villkor för pensionsförsäkring eller pensionssparkonto. Femårsregeln föreslås fortfarande gälla som villkor för hur utbetalningarna ska ske. Ändringarna innebär att det tydliggörs att femårsregeln inte hindrar uppehåll i utbetalningarna eller ändring av utbetalningstiden efter att den påbörjats. De nya bestämmelserna anger också hur utbetalningstiden och utbetalningarnas storlek ska bestämmas om det sker ett sådant uppehåll eller ändring. Det föreslås således inte något tvingande krav att erbjuda ökad flexibilitet vid utbetalningen av pension för att försäkringen ska klassificeras som en pensionsförsäkring. Inte heller för pensionssparkonto föreslås några sådana tvingande krav.

Lagförslag

Förslaget medför införandet av den nya 58 kap. 11 a § och ändringar i 58 kap. 11 och 25 §§ IL.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

<p>Promemorians förslag: De nya bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2025.</p>
--

Skälen för promemorians förslag: Pensionsgruppen, i vilken företrädare för samtliga riksdagspartier ingår, har ställt sig bakom målsättningen om ett mer flexibelt uttag av tjänstepension. Det är därför angeläget att de nya bestämmelserna om flexiblare pensionsutbetalningar träder i kraft så snart som möjligt. Det är emellertid också viktigt att berörda parter – bl.a. försäkringsföretagen, försäkringstagarna, arbetsmarknadens parter och Skatteverket – ges en rimlig tid att anpassa sig till de nya bestämmelserna. Ändringarna kan bl.a. medföra behov av uppdateringar och ändringar i livförsäkringsföretagens försäkringssystem så att de föreslagna regeländringarna praktiskt kan hanteras. Bedömningen är att tillräcklig tid ges för nödvändiga ändringar om reglerna träder i kraft den 1 januari 2025.

En central fråga är om förslaget kan tillämpas för samtliga pensionsförsäkringar avseende ålderspension direkt vid ikraftträdandet

eller om det bör begränsas till att endast tillämpas på nya pensionsavtal eller på nya premieinbetalningar inom ramen för redan ingångna avtal. I denna fråga görs följande bedömning.

Förslaget påverkar villkoren för utbetalning av ålderspension (från tjänstepension, privat pensionsförsäkring eller IPS). Det bör inte finnas något hinder mot att till fördel för den försäkrade eller pensionsspararen ändra villkoren i redan ingångna försäkrings- och pensionssparavtal när utbetalning inte har påbörjats. Eftersom ändringarna bara avser villkoren för utbetalning bör en sådan ändring kunna genomföras utan att det medför högre premieinbetalningar eller på annat sätt försämrar villkoren för den enskilde. Det finns inte heller något tvingande inslag i förslaget utan det ger bara de försäkrade och pensionsspararna möjlighet till ökad flexibilitet. Förslaget bör därför kunna tillämpas direkt på samtliga pensionsförsäkringar och pensionssparkonton avseende ålderspension där utbetalning ännu inte påbörjats.

Det skulle dock kunna vara alltför försäkringstekniskt komplicerat att tillämpa de nu föreslagna bestämmelserna på pensionsförsäkringar och pensionssparavtal där utbetalning redan har påbörjats. Som lagstiftningen föreslås utformas saknas det dock skäl att lagfästa en sådan begränsning. Eftersom ökad flexibilitet är en möjlighet och inte ett villkor kan det överlämnas till försäkringsbranschen att avgöra om det är möjligt och rimligt att erbjuda ökad flexibilitet även för de pensionsförsäkrings- och pensionssparavtal där utbetalning redan har påbörjats.

6 Konsekvensanalys

I detta avsnitt redogörs för förslagets effekter i den omfattning som bedöms lämpligt i det aktuella lagstiftningsärendet och med beaktande av förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

De offentligfinansiella effekterna till följd av ändrade skatte- och avgiftsregler beräknas i enlighet med Finansdepartementets beräkningskonventioner. Beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer och utgår vanligtvis från att beteendet hos individer och företag inte ändras till följd av förändringarna i skattereglerna. Antagandet om oförändrat beteende ger en god uppskattning av åtgärdernas effekt på kort och medellång sikt. På längre sikt, och för att analysera andra konsekvenser än de offentligfinansiella effekterna, kan ett mer dynamiskt synsätt behöva användas, där skattebaser tillåts påverkas av regeländringen.

6.1 Syfte och alternativa lösningar

Syftet med förslaget är att möjliggöra flexiblare utbetalning av ålderspension (från tjänstepension, privat pensionsförsäkring eller individuellt pensionssparande [IPS]) genom att tydliggöra att femårsregeln inte hindrar att den försäkrade gör uppehåll i utbetalningarna under de första fem åren eller ändrar utbetalningstiden efter att utbetalning har

påbörjats. Det finns inga alternativa tillvägagångssätt som på ett rimligt sätt skulle uppnå syftet med förslaget. Skulle förslaget inte komma till stånd utblev de effekter som beskrivs i denna konsekvensanalys.

Utöver vad som anges i avsnitt 5 om ikraftträdande- och övergångsbestämmelser görs bedömningen att ingen ytterligare hänsyn till förslagets ikraftträdande behöver tas.

6.2 Offentligfinansiella effekter

Med de utgångspunkter som nämns i avsnittets inledning bedöms förslaget inte ha någon offentligfinansiell effekt. Denna bedömning görs eftersom förslaget, med oförändrat beteende hos individer och företag, inte ändrar någon skattebas eller någon skattesats. Om antagandet om oförändrat beteende frångås bedöms förslaget på längre sikt kunna öka arbetsutbudet bland äldre vilket skulle medföra högre inkomster och därmed högre skatteintäkter (se vidare avsnitt 6.4). Eftersom osäkerheten är mycket stor i fråga om storleken och tidsperspektivet på denna effekt görs ingen kvantifiering av effekten på arbetsutbudet eller dess påverkan på de offentliga finanserna i promemorian.

6.3 Effekter för individer

Inkomstgrundad allmän pension utgör för de flesta pensionärer den största delen av pensionen. Enligt rapporten Sveriges pension 2006–2021 (Pensionsmyndigheten 2023) uppgick den inkomstgrundade allmänna pensionen 2021 till ca 66 procent av de samlade pensionsutbetalningarna. Enligt samma rapport utgör tjänstepensionen en allt större del av de samlade pensionsutbetalningarna och 2021 utgjorde tjänstepensionen ca 29 procent av de totala utbetalningarna.

Den inkomstgrundade allmänna pensionen betalas enbart ut livsvarigt, men det finns möjlighet att göra uppehåll i pensionsutbetalningen och även, i viss utsträckning, ändra hur stor del av pensionen som ska betalas ut. Utbetalningstiden för pension från en pensionsförsäkring kan ofta väljas innan pensionsutbetalningen påbörjas, men utbetalningstiden måste vara minst fem år.

Med promemorians förslag tydliggörs att det inte finns något hinder i skattelagstiftningen för flexiblere utbetalningar från pensionsförsäkringar (tjänstepensionsförsäkringar och privata pensionsförsäkringar) och från pensionssparkonto. Förslaget innebär att det blir tydligt hur utbetalningarna och utbetalningstiden ska bestämmas om den försäkrade vill göra uppehåll i utbetalningen eller ändra utbetalningstiden efter det att utbetalning har påbörjats.

För den enskilde innebär förslaget större flexibilitet i pensionsbeslutet genom att möjligheten att justera eller helt ångra pensionsbeslutet ökar markant. Det finns flera skäl till att den enskilde skulle vilja ändra en påbörjad pensionsutbetalning. Det kan t.ex. handla om att de ekonomiska eller sociala omständigheterna som pensionär inte motsvarar de förväntningar som den enskilde hade innan pensionsbeslutet fattades. Det

kan även röra sig om att förutsättningarna snabbt och oförutsett förändras under livet som pensionär. I en enkät skickad till personer i åldern 70–75 år angav ca hälften av de svarande att den ekonomiska situationen som pensionär inte blev som de förväntat sig (Blev det som du tänkt dig?, Pensionsmyndigheten 2020). I samma enkät angav ca 25 procent att livssituationen förändrats sedan pensionsbeslutet och ca 23 procent angav att de skulle valt att ta ut sin pension senare om de haft möjlighet att ändra sig. Cirka 12 procent av dem med tjänstepension angav att de var missnöjda med valet av utbetalningstid. Promemorians förslag bedöms därför kunna öka levnadsstandarden för äldre genom att göra pensionsbeslutet mer flexibelt och anpassningsbart till den enskildes förutsättningar.

Eftersom ett flexiblere uttag av tjänstepension ställer större krav på system och rutiner för livförsäkringsföretagen kan kostnaden för förvaltning och administration öka något (se även avsnitt 6.5). Detta kan innebära högre förvaltningsavgifter och därmed lägre pensionsutbetalningar för den försäkrade. Storleken på effekten är mycket svårbedömd, men den är sannolikt liten.

6.4 Effekter för sysselsättning

Förslaget i promemorian gör det möjligt att göra uppehåll i utbetalningen av ålderspension genom pensionsförsäkring och IPS. Eftersom möjligheten att göra uppehåll och justera storleken på utbetalningen redan finns i det allmänna pensionssystemet ökar möjligheten att helt eller delvis återgå till arbetslivet med förslaget.

De ekonomiska drivkrafterna till arbete för äldre ökar eftersom förslaget ökar möjligheterna att jämna ut inkomsterna från arbete och pension över flera år vilket minskar den samlade beskattningen i ett progressivt skattesystem.

En pensionär som börjar arbeta riskerar med nuvarande regler även att behöva betala skatt i efterhand eftersom arbetsgivarens preliminärskatteavdrag riskerar att bli för litet när arbetstagaren har inkomster från flera utbetalare. Ökad flexibilitet vid utbetalning av pension kan därmed också leda till att pensionärerna oftare betalar rätt skatt vid rätt tidpunkt och inte riskerar skattekrav i efterhand i samma utsträckning.

I rapporten Tidig och sen pensionering (Inspektionen för socialförsäkringen 2020:7) angav ca 20 procent av pensionärerna i åldern 65–76 år att de kan tänka sig att börja arbeta igen.

Sammantaget bedöms förslaget förbättra förutsättningarna för ett längre arbetsliv och det bör därmed ha positiva effekter för sysselsättningen. En försiktig bedömning är att effekten på sysselsättningen är liten. Osäkerheten är mycket stor i fråga om både storleken och tidsperspektivet på effekten.

6.5 Effekter för företag, kommuner och regioner

För arbetsgivare, inklusive kommuner och regioner, bedöms ett flexiblere uttag av pension kunna underlätta kompetensförsörjningen eftersom möjligheten att anställa personer som valt att gå i pension bedöms öka som följd av promemorians förslag.

Som tidigare nämnts är förslaget inte utformat som nya kvalitativa krav på pensionsförsäkring. Femårsregeln gäller även framgent. Förslaget innebär i stället att det tydliggörs hur utbetalningarna och utbetalningstiden ska bedömas om den försäkrade gör uppehåll i utbetalningen av ålderspension eller ändrar utbetalningstiden efter påbörjad utbetalning. Det är därmed klarlagt att femårsregeln inte är ett hinder för ökad flexibilitet i utbetalningarna. Det är därefter upp till arbetsmarknadens parter och livförsäkringsföretagen att möjliggöra den ökade flexibiliteten i praktiken. Det är inte tvingande med ökad flexibilitet utan det är frivilligt att ta in sådana villkor i försäkringsavtalen. Av den anledningen bedöms inte förslaget få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Bestämmelserna i 7 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning anses därmed inte vara relevanta.

Trots att reglerna inte är tvingande kan möjligheten till flexiblere utbetalning av pension medföra högre kostnader för livförsäkringsföretagen när det gäller systemanpassningar av utbetalningssystem, ökad handläggning och löpande administration. Sådana kostnader kan, helt eller delvis, komma att övervältras på arbetsgivarna i form av högre försäkringspremier eller på försäkringstagarna i form av högre förvaltningsavgifter.

6.6 Fördelningseffekter och effekter för den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män

Förslaget om möjlighet till flexiblere utbetalning av ålderspension bedöms inte påverka den ekonomiska jämlikheten eller jämställdheten eftersom utbetalningstiden inte påverkar den förväntade livsinkomsten.

Förslaget om möjlighet att göra uppehåll i utbetalningarna bedöms i första hand gynna personer med hög tjänstepension. Personer med hög tjänstepension tenderar att ha haft ett långt yrkesliv och en hög lön under en längre tid och därmed även hög total pension. I rapporten Tidig och sen pensionering (Inspektionen för socialförsäkringen 2020:7) framgår att män och högutbildade är överrepresenterade bland de personerna som kan tänka sig att börja arbeta igen efter pensionering. Förslaget bedöms därför innebära att den ekonomiska jämlikheten bland äldre minskar något samt att den ekonomiska jämställdheten mellan äldre kvinnor och män minskar något.

6.7 Effekter för myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Förslaget bedöms ha vissa effekter för myndigheterna. Såväl Skatteverket som Pensionsmyndigheten kan behöva uppdatera informationsmaterial och få en viss ökad ärendehantering. För Statens tjänstepensionsverk (SPV), som ansvarar för att administrera tjänstepensionen från statlig anställning m.m., bör det uppkomma motsvarande kostnader som för livförsäkringsföretagen. Den ökade flexibiliteten innebär högre krav på utbetalningssystemen och handläggningen, vilket i sin tur medför ökade administrationskostnader för att hantera utbetalningarna.

Eventuella tillkommande kostnader kan hanteras inom befintliga ekonomiska ramar. Utöver vad som anges ovan bedöms det inte finnas behov av några ytterligare informationsinsatser om förslaget.

Förslagen bedöms inte medföra några konsekvenser för de allmänna förvaltningsdomstolarna.

6.8 Förslagets förenlighet med EU-rätten

Förslaget bedöms vara förenligt med EU-rätten, inklusive EU:s regelverk om statligt stöd.

6.9 Övriga effekter

Förslaget bedöms inte ha några effekter för miljön.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

58 kap.

11 § Ålderspension får inte betalas ut under kortare tid än fem år. Om utbetalningarna ska upphöra när den försäkrade fyller 65 år, får pensionen dock inte betalas ut under kortare tid än tre år. *Varje utbetalning av pensionen under de första fem åren ska göras med samma eller med stigande belopp.*

Om den försäkrade under de första fem åren gör ett eller flera uppehåll med utbetalningarna ska tiden förlängas i motsvarande mån. Varje utbetalning av pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden ska göras med samma belopp som den sista utbetalningen före uppehållet eller med stigande belopp.

Om den försäkrade under de första fem åren ändrar utbetalningstiden ska pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden efter omräkning betalas ut med samma belopp som den första utbetalningen efter ändringen eller med stigande belopp. Utbetalningstiden får inte ändras så att den sammanlagda tiden blir kortare än fem år.

Pensionen ska upphöra när den försäkrade dör, även om den bestämda utbetalningstiden inte har löpt ut.

Paragrafen innehåller kvalitativa villkor avseende utbetalning av ålderspension från en pensionsförsäkring.

Tredje meningen i *första stycket* har i huvudsak korrigerats språkligt. Där anges att varje utbetalning av pensionen under de första fem åren ska göras med samma eller med stigande belopp. Frågan om utbetalningen görs med samma eller med stigande belopp bestäms i förhållande till den senast gjorda utbetalningen före uppehållet. Kravet på att utbetalning görs med samma eller med stigande belopp under de första fem åren gäller även om den sammanlagda utbetalningstiden är kortare än fem år. Utbetalning ska därmed göras med samma eller med stigande belopp även i sådana fall som avses i andra meningen, dvs. vid utbetalning av sådan avgångspension som ska upphöra när den försäkrade fyller 65 år.

Av *andra stycket* framgår att om den försäkrade under de första fem åren gör ett eller flera uppehåll i utbetalningen ska tiden förlängas i motsvarande mån. Efter uppehållet ska varje utbetalning av pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden göras med samma belopp som den sista utbetalningen före uppehållet eller med stigande belopp. Ett skäl till uppehåll med utbetalningarna kan t.ex. vara ett önskemål om att återuppta ett förvärvsarbete under utbetalningstiden, vilket tillfälligt minskar behovet av pension. En individ som ska få sin pension utbetalad under fem år men som efter fyra år gör uppehåll i utbetalningarna under två år kommer att ha tagit ut hela sin pension efter sju år i stället (5 + 2). När den försäkrade påbörjar utbetalningen igen efter sex år är det ett år kvar på utbetalningstiden. Bestämmelsen i första stycket om att pension inte får betalas ut under kortare tid än fem år ska således inte tolkas så att det måste vara fem sammanhängande år. Efter uppehållet ska pensionen återigen betalas ut med samma eller med stigande belopp. Vid den första utbetalningen efter uppehållet görs jämförelsen med den sista utbetalningen innan uppehållet.

Det är även möjligt att göra uppehåll med utbetalning av pension som enligt första stycket får betalas ut under minst tre år, dvs. avgångspension som ska upphöra när den försäkrade fyller 65 år. Om uppehållet i ett sådant fall medför att pensionen upphör efter det att den försäkrade fyller 65 år blir konsekvensen att pensionen måste betalas ut under minst fem år. Ett uppehåll måste då förenas med en förlängning av utbetalningstiden.

I *tredje stycket* anges att om den försäkrade under de första fem åren ändrar utbetalningstiden ska pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden efter omräkning betalas ut med samma belopp som den första utbetalningen efter ändringen eller med stigande belopp. Bestämmelserna i första stycket om att pension inte får betalas ut under kortare tid än fem år ska inte tolkas som att den försäkrade är bunden till den utbetalningstid som har valts initialt. Villkoren i första stycket hindrar således inte att utbetalningstiden ändras under de första fem åren efter det att utbetalning har börjat.

Det kan finnas flera skäl till att den försäkrade skulle vilja ändra utbetalningstiden för en påbörjad pensionsutbetalning. Det kan t.ex. handla om att de ekonomiska eller sociala omständigheterna som pensionär inte motsvarar de förväntningar som den försäkrade hade innan

pensionsbeslutet fattades. Det kan även röra sig om att förutsättningarna snabbt och oförutsett förändras under livet som pensionär. Normalt bör det vara fråga om förlängningar men det skulle också kunna handla om att den försäkrade vill ändra till en kortare utbetalningstid. Oavsett om tiden blir längre eller kortare måste livförsäkringsföretaget räkna om storleken på utbetalningarna. Eftersom det finns en givet belopp knuten till en pensionsförsäkring innebär en förlängning av utbetalningstiden att varje utbetalning blir mindre och en kortare tid att varje utbetalning blir större. Vad som utgör samma eller stigande belopp måste då bestämmas i förhållande till den första utbetalningen efter ändringen av utbetalningstiden, eftersom det utbetalade beloppet kan vara såväl större som mindre än den sista utbetalningen före ändringen. Utbetalningstiden får dock inte ändras så att den sammanlagda tiden blir kortare än fem år.

Som exempel kan nämnas att en utbetalningstid om fem år kan förlängas till tio år eller livsvarigt. En livsvarig utbetalningstid kan förkortas till tio eller fem år. Det går också att förena uppehåll med utbetalningar och ändring av utbetalningstiden. Till exempel kan den försäkrade som har valt femårig utbetalning göra uppehåll med betalningarna under två år och förlänga utbetalningstiden med fem år. Om det görs efter tre års utbetalning innebär det att den försäkrade efter uppehållet på två år har två år kvar på femårsperioden. Ytterligare exempel finns i avsnitt 4.

På samma sätt som avseende uppehåll i utbetalningarna är det möjligt att ändra utbetalningstiden för pension som enligt första stycket får betalas ut under minst tre år, dvs. avgångspension som ska upphöra när den försäkrade fyller 65 år. Eftersom utbetalningstiden inte får ändras så att den sammanlagt blir kortare än fem år innebär det att en avgångspension som ska betalas ut under tre år måste förlängas med minst två år om utbetalningstiden ändras.

Fjärde stycket motsvarar sista meningen i nuvarande första stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 4.

11 a § *För sådan ålderspension enligt allmän pensionsplan som ska upphöra under den försäkrades livstid gäller, i stället för vad som sägs i 11 §, det som anges i planen. Vad som avses med allmän pensionsplan framgår av 20 §.*

I den nya paragrafen finns bestämmelser om ålderspension enligt allmän pensionsplan. Bestämmelserna motsvarar nuvarande 11 § andra stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 4.

25 § Ålderspension får inte betalas ut under kortare tid än fem år. Om pensionssparavtalet ska upphöra när pensionsspararen fyller 65 år, får pensionen dock inte betalas ut under kortare tid än tre år. *Varje utbetalning av pensionen under de första fem åren ska göras med samma eller med stigande belopp.*

Om pensionsspararen under de första fem åren gör ett eller flera uppehåll i utbetalningen ska tiden förlängas i motsvarande mån. Varje utbetalning av pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden ska göras med samma belopp som den sista utbetalningen före uppehållet eller med stigande belopp.

Om pensionsspararen under de första fem åren ändrar utbetalningstiden ska pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden efter omräkning betalas ut med samma belopp som den första utbetalningen efter ändringen eller med stigande belopp. Utbetalningstiden får inte ändras så att den sammanlagda tiden blir kortare än fem år.

Pensionen ska upphöra när pensionspararen dör, även om den bestämda utbetalningstiden inte har löpt ut.

I paragrafen finns kvalitativa villkor avseende utbetalning av ålderspension från ett pensionssparkonto. Ändringarna i paragrafen är desamma som görs i 11 § och som behandlas i författningskommentaren till den paragrafen. Med den försäkrade avses i stället pensionspararen i denna paragraf.

Övervägandena finns i avsnitt 4.